

**Kolektif Güvenlik ve Enerji Güvenliği Arasındaki Simbiyotik İlişki:
Ampirik Vaka Analizi Olarak NATO****The Symbiotic Relationship Between Collective Security and Energy
Security: NATO As an Empirical Case Analysis**Zehra AKSU¹

**¹Dr., Kadir Has Üniversitesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü,
TÜBİTAK Doktora Sonrası
Araştırmacı**

Mail: zehraksu46@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1073-4086>

<https://doi.org/10.58724/assam.1545229>

Özet

Kolektif güvenlik teorisi ve enerji güvenliği, küresel istikrarı korumada önemli rol oynayan iki temel kavramdır. Bu kavramlar, birincil odak noktaları bakımından birbirinden farklı olsa da karmaşık bir şekilde bağlantılıdır. Genellikle barışı, istikrarı ve ekonomik güvenliği sağlamaya odaklıdır. Kolektif güvenlik ile enerji güvenliği arasındaki bağlantı, çağdaş uluslararası ilişkilerin kritik bir bileşeni oluşturur. Aralarındaki simbiyotik ilişki, kolektif güvenlik çerçevelerinin sağladığı istikrarın enerji güvenliğini nasıl desteklediğinde, enerji kaynaklarının güvencesinin ise kolektif güvenlik için gereken altyapıyı ve yetenekleri nasıl desteklediğinde belirgindir. Bu makale, bu ilişkinin çok yönlü doğasını Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışma, bir kolektif güvenlik örgütünün küresel enerji kaynaklarını ve altyapısını korumaya nasıl katkıda bulunduğu sorusunu açıklamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Enerji Güvenliği, Kolektif Güvenlik, Kolektif Savunma, NATO.

Abstract

The collective security theory and energy security are two fundamental concepts that play a crucial role in maintaining global stability. Although these concepts differ in their primary focus, they are intricately interconnected and often aim to ensure peace, stability, and economic security. The link between collective security and energy security constitutes a critical component of contemporary international relations. Their symbiotic relationship is evident in how the stability provided by collective security frameworks supports energy security, while the assurance of energy resources, in turn, strengthens the infrastructure and capabilities necessary for collective security. This article aims to explore the multifaceted nature of this relationship through the example of North Atlantic Treaty Organization (NATO). Using a qualitative research methodology, the study seeks to explain the question of how a collective security organisation contributes to the protection of global energy resources and infrastructure.

Keywords: Energy Security, Collective Security, Collective Defence, NATO.

Makale Türü

Article Type
Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş Tarihi

Application Date
07/09/2024

Kabul Tarihi

Admission Date
11/09/2024

1. GİRİŞ

Tarih boyunca çeşitli şekillerde örgütlenmiş insan toplulukları arasındaki anlaşmazlıklar ve bunların başvurdukları savaş ve şiddet, uluslararası güvenliğin en temel sorunsalı olmuştur. Saldırganlık eylemlerinin bastırılması ve tehditlerin ortadan kaldırılması amacıyla birçok teori geliştirilmiştir. Bireyler için sürekli bir barış ve güven ortamı oluşturmaya yönelik geliştirilen yaklaşımlardan biri de kolektif güvenlik teorisi olmuştur.

Uluslararası ilişkiler disiplinde önemli kuramlardan biri olan kolektif güvenlik, uluslararası barışın sağlanması ve daha güvenli bir çevre inşa edilmesi düşüncesiyle uzun bir tarihsel sürecin sonucunda ortaya çıkmıştır. Bireyler için sürdürülebilir güvenli bir yaşam öngören kuram idealist doktrinden etkilenmiştir. Kolektif güvenlik teorisi ile uluslararası sistemde savaş ve çatışmaların önüne geçilmesinin ancak uluslararası örgütler vasıtasıyla gerçekleştirilebileceğine inanılmaktadır. Kolektif bir yapılanmanın elzem görüldüğü yaklaşımda, saldırıyı caydırmak ya da bir saldırıyı cezalandırmak için devletlerin birbirlerini savunmayı taahhüt etmelerinin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Burada başarının sağlanmasının, devletlerin kararlılığına bağlı olduğu inancı ön plandadır.

NATO, kolektif güvenlik-kolektif savunma düzenlemesinin en temel örneğidir. 1949'da kurulan NATO'nun temel ilkesi, üye devletleri silahlı bir saldırı durumunda birbirlerini savunmaya mecbur eden Washington Antlaşması'nın 5. Maddesinde ifade edilmiştir. 11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelik terörist saldırıların ardından 5. Madde'nin yürürlüğe girmesi, NATO tarihinde önemli bir anı işaret ederek, kolektif savunmanın geleneksel devlet merkezli tehditlerin ötesinde uygulanmasını göstermiştir. Bu olay, tehditlerin evrimleşen doğasını ve kolektif savunma mekanizmalarının buna göre uyarlanması gerekliliğini vurgulamıştır. Dolayısıyla küresel alanda yaşanan problemler NATO gibi uluslararası örgütleri yaşanan sorunlara bağlı olarak birlikte hareket etmeye ve kolektif çözümler üretmeye itmiştir. Kolektif eylem gerektiren sınır aşırı problemlerden biri enerji krizleri olmuş, devletler çok amaçlı olarak kurdukları örgütlerde enerji güvenliği sorunlarına da çözüm aramaya başlamışlardır.

Temel amacı kolektif güvenlik ve enerji güvenliği arasındaki simbiyotik ilişkiyi analiz etmek olan bu çalışmada; kolektif güvenlik çerçevelerinin sağladığı istikrarın enerji güvenliğini nasıl desteklediği ve enerji güvenliğinin kolektif güvenlik için gereken altyapıyı nasıl etkilediği sorularına cevap aranmaktadır. Bu kavramların her biri, farklı dönemlerin güvenlik endişelerini ve stratejik önceliklerini yansıtan farklı tarihsel ve jeopolitik bağlamlardan ortaya çıkmakla birlikte bu çalışmada birlikte ele alınması bakımından önem taşımaktadır. Keza kavramlar geleneksel olarak bağımsız olarak incelenmiş olsa da etkileşimleri giderek daha belirgin hale gelmekte ve önemli stratejik ve politik zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Bu birleşme, enerji altyapılarının kırılabilirliğinin hem kolektif güvenlik hem de savunma mekanizmalarını içeren daha geniş güvenlik ikilemelerini tetikleyebilmesi nedeniyle uluslararası güvenliğe yeni boyutlar getirmektedir. Bu karmaşıklığı açıklamayı hedefleyen çalışmayla küresel alanda yaşanan problemlerin özellikle güvenlik amaçlı kurulan uluslararası örgütleri birlikte hareket etmeye ve kolektif çözümler geliştirmeye ittiği iddia edilmektedir. Nitel bilgi işleme yönteminin kullanıldığı çalışmada enerji güvenliği, kolektif güvenlik ve kolektif savunma kavramlarına odaklanılarak söz konusu kavramlar arasındaki ilişkinin çok yönlü doğası NATO örneği üzerinden açıklanmaya çalışılmaktadır.

2. KOLEKTİF GÜVENLİK TEORİSİ VE KOLEKTİF SAVUNMA

Dünya ülkelerinin ortak bir platformda buluşarak sürekli bir barış ve güven ortamı oluşturmaya yönelik çalışmaları, uzun yıllar uluslararası siyasette tartışılmıştır. Saldırganlık eylemlerinin bastırılması ve tehditlerin ortadan kaldırılması ihtiyacı özellikle devletlerin zarar gördüğü durumlarda daha fazla ön plana çıkmıştır. Ulusal çıkarı ve toplumsal refahı olumsuz etkileyen olayların ardından küresel ya da bölgesel barışın sağlanması adına çeşitli fikirler öne sürülmüştür. Bu yaklaşımlardan biri kolektif güvenlik ideası olmuştur.

Güvenliğin kolektif yönüne vurgu yapıldığı bu yaklaşım, Antik Yunan'a kadar geriye götürülebilen bir tarihe sahip olup Kardinal Richelieu, Michael Joseph Savage, Martin Wight, Abbé de St. Pierre, Immanuel Kant ile Jeremy Bentham gibi düşünürlerin yazdıklarında bulunabilmektedir.

Bunlardan Kardinal Richelieu'nun 1629'da Westphalia Barış Antlaşması'na kısmen yansıyan bir toplu güvenlik planı önererek kolektif güvenlik kavramına önemli katkıları olduğu bilinirken; Abbé de St. Penn'in 1693'teki "Avrupa'nın Şimdiki ve Gelecekteki Barışına Yönelik Denemesi" ile 1713'teki "Avrupa'da Kalıcı Barış Oluşturma Projesi" eserleri, toplu güvenliğin baz alınarak hazırlandığı kolektif güvenlik çalışmalarına verilebilecek örneklerdir. Çalışmalarında daha çok Avrupa'yı konu edinen Penn'in ardından kolektif güvenliğe atıfta bulunan bir diğer önemli eser Kant'ın 1795'teki "Ebedi Barış" isimli ünlü denemesidir. Kant eserinde barışın insanlığın ancak kademeli olarak gerçekleştirilebileceği bir amaç olduğunu savunmuştur. Bahse konu eserlerden kolektif güvenliğin kökeninin oldukça eski olduğu anlaşılrsa da kuramın yalnızca I. Dünya Savaşı'ndan beridir uluslararası ilişkiler teori ve pratiğinde önemli hale geldiği bilinmektedir. Fakat belirtilmelidir ki Dünya Savaşı yaşanmadan önceki dönemlerde kolektif güvenliğin temel fikirlerinin şekillenmeye başladığı yadsınamaz bir realitedir. Kolektif güvenliğe çalışmalarında yer veren yazarların; hukukun uygulanması ve barışın korunması için merkezi bir otoritenin yokluğunda uluslararası bir sorunun çözümünün zorlaştığı ve yasa dışı bir güç kullanımında tüm devletlerin ortak savunmasının önemi gibi ortak idealarda buluştukları ve gelecekteki çalışmalara yön verdikleri görülmektedir (Mwagwabi, 2017: 16).

Nitekim modern anlamda kolektif güvenlik yaklaşımıyla, I. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası barışı korumaya çalışan Woodrow Wilson'un on dört maddeden oluşan ilkeleri sayesinde tanınmıştır. Wilson ilkelerinin ardından 1920'de kurulan Milletler Cemiyeti ile de kolektif güvenlik yaklaşımı kurumsal bir çerçevede temellendirilmiştir.

Milletler Cemiyeti'nin kurulması, yeni insancıl hukuk kurallarını benimseyerek ve uluslararası hukuk uyarınca savaşı ve devletlerarası saldırganlığı yasaklayarak savaşın savaşımlar ve siviller üzerindeki etkilerini azaltmak için uzun süredir devam eden çabaların somut çıktısı olmuştur (Danchin, 2009: 47). Cemiyetin kuruluşu kolektif güvenlik sisteminin ilk modeli olarak ortaya çıkmış, Sözleşmenin 10. Maddesinde, güvenlik tehditlerine karşı toplu eylem öngörülmüştür. Daha açık anlatımla, örgüt üyelerinden bir ya da birkaçına yapılmış bir saldırı tüm örgüte yapılmış gibi sayılarak saldırgan devlete topyekûn karşılık verileceği taahhüt edilmiştir. Böylelikle uluslararası ilişkiler disiplini çerçevesinde kolektif güvenlik çalışmalarının hız kazandığı görülmüş, kavrama ilişkin birçok tanımlama ve farklı perspektiften incelemeler yapılmıştır. Kavram üzerine yapılan tanımlamaların çeşitliliği, terimin bir dizi varsayım ve fikirle ilişkilendirilmesinden kaynaklanmıştır. Bu sebeple betimlemesi zorlaşan kolektif güvenliğin, çeşitli yazarlar tarafından yapılmış farklı tanımlamalarına rastlanmıştır.

Durra (2015: 3) kolektif güvenliği, devletlerin BM gibi uluslararası bir örgütün himayesi altında, toplu olarak şiddete karşı çıkarak savaşı önlemeyi ve uluslararası barış ve güvenliği korumayı kabul ettiği bir oluşum olarak tanımlarken; Mhango (2020: 2) devletlerin kendi aralarında barışı sağlamak ve sürdürmek için kurdukları çok taraflı bir kurum olarak; Schwarzeberger (1951: 40) ise kurulu bir uluslararası düzene karşı herhangi bir saldırıyı önlemek veya karşı koymak için geliştirilen ortak eylem olarak tanımlamıştır. Yapılan tanımlamalardan, kavrama ilişkin farklı görüşler bulunduğu ama bunların ortak bir paydada birleştiği anlaşılmaktadır. Özünde "barışı sağlamayı" ve "çatışmaları önlemeyi" amaçlayan kolektif güvenliğin, devletler arasında güvenlik temelli kurulan bir platform olduğu ortak noktada buluşulmaktadır. Heywood (2014: 163) tarafından kolektif güvenliğin başarılı sonuçlanabilmesi için ise üç temel şartın sağlanması gerektiği ifade edilmektedir. Bu koşullar;

- Etkili eylemde bulunabilecek ahlaki otoriteye ve askeri kapasiteye sahip uluslararası bir kurumun varlığı,
- Kurum içerisinde devletlerin eşitliği prensibinin gerekliliği,
- Tüm devletlerin birbirlerini savunmanın maliyetine katlanmayı istiyor olmaları ve bu maliyete katlanabilecek durumda olmalarıdır.

Belirtilen hususlar ülkelerin statükoyu koruma ve barışı sürdürme istekliliğinin temel unsurlarıdır. Millet Cemiyeti çerçevesinde de sağlandığı görülen bu unsurlar kolektif güvenlik oluşumlarının vazgeçilmezidir. Devletler arasında oluşturulmuş ve uyum içinde çalışması amaçlanan kolektif güvenlik sistemleriyle, devletlerin saldırgan bir devlete karşı güç dengelemesine gidileceği ve

gerektiğinde harekete geçme pratiğine işaret edilmektedir (Kupchan vd., 1995: 52). Dolayısıyla kolektif güvenlik fikri; uluslararası sistemdeki devletlerin bir blok oluşturup güçlerini birleştirmesiyle, potansiyel bir saldırgan devletin bu güçle yüzleşmeyi göze alamayacağı düşüncesine dayanmaktadır. Caydırıcılık ilkesi olarak nitelendirilen bu strateji (saldırgana yönelik güç kombinasyonu) uluslararası ilişkilerde barışın korunması için kolektif güvenliği sağlayacak değerli bir kriz yönetimi aracıdır.

20. yüzyılda kolektif güvenliğin uluslararası ilişkiler disiplininde daha fazla önem teşkil etmesinin ardından Milletler Cemiyeti'nin başarısızlığı ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması kuram için olumsuz bir örnek teşkil etmiştir. Özellikle realist kuramcılar genel anlamda idealizm teorisini spesifik anlamda da kolektif güvenliği eleştirmişlerdir. Milletler Cemiyeti'nin başarısızlığının kaçınılmaz bir son olduğunu bildiklerini, uluslararası sistemde ulusal çıkarların göz ardı edilemeyeceğini bu sebeple de savaş ve çatışma halinin ortadan kaldırılamayacağını vurgulamışlardır. Devletlerin daha Birinci Dünya Savaşı'nın tahribatını tam olarak atlattıktan sonra 1939'da yeni bir sıcak çatışmaya girmesi, realistlerin görüşünü teyit eder nitelikte bir gelişme olmuştur. Fakat realistlerin haklılığından ziyade gerçekleştirilen ikinci savaş, ilkinden daha çok kayba neden olmuş, tarihte hiç olmadığı kadar bir çatışmada insanlar hayatlarını kaybetmişlerdir. Yaşanan tahribat idealist düşüncenin yeniden önem kazanmasına neden olurken; İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ikinci kolektif güvenlik örgütü olarak Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Millet Cemiyeti'nin İkinci Dünya Savaşı öncesi ve savaş sırasındaki başarısızlığından sonra, BM toplu güvenlik fikrini gerçekleştirmek için yenilenmiş bir çaba içinde ortaya çıkmıştır. 24 Ekim 1945'te kurulan BM'yle devletler arasındaki anlaşmazlıkların ortadan kaldırılarak ileride meydana gelebilecek ve ulusların güvenliğini tehlikeye atabilecek bir çatışmanın önlenmesi amaçlanmıştır. Böylelikle kolektif güvenliğin yeniden önem kazandığı görülerek, BM ile uluslararası alanda kolektif güvenlik müdahalelerinin yapılmaya başlandığı yeni bir dünya düzenine girilmiştir.

Yeni dünya düzeninde yaşanan gelişmeler ise yeni kolektif yapılanmaların oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Güvenliğin öncelikli misyon haline geldiği bu ortamda BM'nin evrensel kapsayıcılığının ardından daha dar çerçevede oluşturulan bölgesel yapılanmalara gidilmiştir. Bu duruma küreselleşme ile birlikte 1945 sonrası dönemde gelişen bölgeselleşme anlayışı etki etmiştir. 1990'lara kadar süren dönem içerisinde özellikle Soğuk Savaş gibi dünyayı iki kutba ayıran bir olayın yaşanması, uluslararası alanda kurulan güvenlik amaçlı örgütlerin SSCB ve ABD'den oluşan iki kutup etrafında şekillendirilmesini sağlamıştır. Uluslararası alanda yaşanan savaşların, çatışmaların ve rekabetin de etkisiyle güvenliğin bölgeselleşerek NATO ve Varşova Paktı gibi kolektif yapılanmalara dönüştüğü görülmüştür.

Soğuk Savaş'ın ardından özellikle 21. yüzyılda yaşanan gelişmeler ışığında bölgesel örgütlenmelerin sayısında artış yaşanmıştır. Mevcut durumda Batı Avrupa Birliği, Afrika Birliği ve Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü gibi kuruluşlar kolektif güvenlik yapılanmalarına örnektir. Ancak örnekleri çoğaltılabilecek bu kolektif güvenlik yapılanmalarından bazılarının aslında kolektif savunma yaklaşımına dayandığı anlaşılmıştır. Bunun temel nedeni iki kutuplu dünya düzeni ile birlikte kolektif güvenlik ve kolektif savunma yaklaşımlarının aynı anlamlara gelecek şekilde kullanılmasından kaynaklanmıştır.

Kollektif güvenlik teorisi için yeni bir başlangıç olan kolektif savunma, üye ülkelerin birbirlerini dış tehditlere karşı savundukları bir düzenleme olarak vuku bulmuştur. En açık tanımına NATO'nun 5. Maddesinde rastlanan kavram (NATO, 2021: Madde 5):

“Taraflar, Avrupa'da veya Kuzey Amerika'da bir veya daha fazlasına yönelik bir silahlı saldırının, hepsine yapılmış bir saldırı olarak kabul edileceğini kabul ederler ve sonuç olarak, böyle bir silahlı saldırı meydana gelirse, her birinin, haklarını kullanarak, BM Şartı'nın 51. Maddesi tarafından tanınan bireysel veya toplu meşru müdafaa, saldırıya uğrayan Taraf veya Taraflara, bireysel veya diğer Taraflarla birlikte, gerekli gördüğü eylemlerin kullanılması da dahil olmak üzere, derhal harekete geçerek yardımcı olacaktır.” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanımlamadan hareketle, kolektif savunmanın “bir müttefike yönelik saldırının tüm müttefiklere karşı gerçekleştirilmiş sayılacağı” ilkesine dayandırılan bir yaklaşım olduğu anlaşılmaktadır. Üyelerini dayanışma ruhu içerisinde birbirine bağlayan ve birbirlerini korumayı

taahhüt eden bu doktrindeki amaç, örgütün tüm üyelerinin gücünün bir kolektif yapılanma ile bir arada tutulmasıdır. Kolektif bir kurumsal örgüt, çatışmayı önleme mücadelesi ve birlik ruhu nitelikleriyle kolektif güvenliğe benzeyen kolektif savunmanın ayrıntılı inceleme yapıldığında farklılıkları ortaya çıkmaktadır.

Kolektif güvenliğin aksine kolektif savunmada ortak bir düşman/potansiyel düşman algısı bulunmaktadır. Oysa kolektif güvenlik, hangi tür ve nasıl olduğuna bakılmaksızın her türlü saldırıya karşı otomatik olarak karşı koymaya dayanmaktadır. Bu temel ayrım perspektifiyle incelendiğinde ise iki yaklaşım arasındaki farklılıkların daha fazla olduğu görülmekte ve bunların belirtilmesi ihtiyacı doğmaktadır. Genel itibarıyla bu farklar (Tuğtan, 2020);

- Kolektif güvenlik daha geniş kapsamlı iken kolektif savunma daha sınırlı grup sistemidir. Başka bir ifadeyle kolektif güvenlik küresel; kolektif savunma bölgesel düzeydedir.

- Kolektif güvenlikte tehdit/düşman daha bilinmez ve genelken, kolektif savunmada belirgindir.

- Kolektif güvenlikte tehdidin kaynağı ve zamanlaması bilinmediği için tehlike arz ettiği esnada önlem alınır. Kolektif savunmada ise oluşabilecek bir tehlikeye karşı önceden planlama yapılmıştır.

- Kolektif güvenlikte esas olan tüm ulusların güvenliği ve refahı iken; kolektif savunmada sadece müttefiklerin güvenlikleri esastır.

Yukarıda sıralanan farklılıklardan anlaşılacağı üzere kolektif güvenlik teorisini kolektif savunmadan ayıran birçok unsur bulunmaktadır. Milletler Cemiyeti ve BM'nin kuruluşunun ardından iç içe geçmiş bu kavramların kısmen benzer ama aslında farklı oldukları anlaşılmaktadır. Claude (1971: 245-251)'ın da ifadesiyle kolektif savunmada "un pour tous, tous pour un" yani "birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için" ilkesi esastır; kolektif güvenlikte "hepimiz için" ilkesinin esastır. Bu anlamda tüm ulusların barış ortamında yaşamasını hedefleyen en belirgin kolektif güvenlik örgütü olarak karşımıza BM çıkmaktadır. Aralarında savaş olasılığını dışlayan ve ortak güvenlik hedefleri bağlamında hareket eden NATO ve Varşova Paktı ise tam bir kolektif savunma örgütü örnekleridir.

3. BİR KOLEKTİF SAVUNMA ÖRGÜTÜ OLARAK NATO'NUN ENERJİ GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI

Uygurliklar geliştikçe ve bilim ve teknoloji ilerledikçe, ülkeler arasındaki ulaşım ve iletişim olanakları artmış, dünya giderek küçülmeye başlamıştır. Sonuç olarak, ülkelerin 'ilgi' ve 'etki' alanları, diğer uluslara yönelik 'saldırgan' ve 'emperyalist' hırslarıyla birlikte genişlemiştir. Buna karşı önlem olarak aynı bölgede bulunan ülkeler kendi aralarında ortak düşmana karşı savunma ve saldırı paktları oluşturmuşlardır (Doğan, 25). Bu paktlardan biri kolektif savunma ve güvenlik ilkelerini bünyesinde barındıran NATO'dur. NATO, uzun zamandır öncelikli olarak askeri tehditlerle ilgilenen kolektif bir savunma örgütü olarak işlev görmüştür. Üyeleri kolektif savunmaya bağlayan NATO Antlaşması'nın 5. Maddesi, genellikle doğrudan askeri saldırı bağlamında öne sürülmüştür. İlgili maddede bir veya daha fazla üye ülkeye karşı yapılan silahlı saldırının, üyeleri karşılıklı savunmaya mecbur ederek, hepsine karşı yapılmış bir saldırı olarak kabul edildiği belirtilmiştir (NATO, 2021: Madde 5). Ancak, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde küresel güvenlik zorluklarının değişen doğası, güvenliğe daha geniş bir yaklaşım gerektirmiştir. Bu nedenle NATO bir güvenlik tehdidinin ne olduğu konusundaki anlayışını genişleterek örgütün enerji güvenliği politikalarına katılımı son yıllarda artmıştır. NATO üyeleri enerji kaynaklarına yönelik tehditlerin ulusal ve bölgesel güvenliği baltalayabileceğinin farkına varmış ve enerji güvenliği örgütün kolektif savunma misyonu içinde yerini almıştır.

Başlangıçta Soğuk Savaş sırasında Sovyet tehdidine karşı koymaya odaklanan NATO, o zamandan beri enerji güvenliğiyle ilgili olanlar da dahil olmak üzere çok çeşitli güvenlik zorluklarını ele almak için uyarlanmıştır. NATO, üye devletler arasında enerji güvenliğini güçlendirmek amacıyla çeşitli girişimler ve stratejiler uygulamaya koymuştur (NATO Energy Security Centre of Excellence, 2012):

1. Enerji Güvenliği Mükemmeliyet Merkezi (ENSEC COE): Litvanya'nın Vilnius kentinde bulunan ENSEC COE, enerji güvenliğiyle ilgili bilgi, eğitim ve uygulamalar için bir merkez görevi

görmektedir. NATO üye devletlerine enerji güvenliği zorluklarını ele alma konusunda uzmanlık ve destek sağlamaktadır.

2. Siber Savunma: Enerji altyapısına yönelik siber saldırıların artan tehdidini fark eden NATO, siber savunma yeteneklerini geliştirmeyi önceliklendirmiştir. Siber savunma, sağlam siber güvenlik önlemleri geliştirmeyi ve siber tehditleri simüle etmek ve bunlara yanıt vermek için ortak tatbikatlar yürütmeyi içermektedir.

3. Deniz Güvenlik Operasyonları: NATO, enerji taşımacılığı için hayati önem taşıyan kritik deniz yollarını ve boğazları korumak için deniz güvenlik operasyonları yürütmektedir. Akdeniz'deki Deniz Muhafızı Harekatı gibi operasyonlar, enerji kaynaklarının taşınması için kullanılan deniz yollarının güvenliğini sağlamayı amaçlamaktadır.

4. Dayanıklılık ve Hazırlık: NATO, üye devletleri enerji kesintilerine karşı dayanıklılıklarını ve hazırlıklarını iyileştirmeye teşvik eder. Bu, acil durum planları geliştirmeyi, enerji kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve ithal fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmak için yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmayı içerir.

Yukarıda belirtildiği üzere üyelerinin, ortak ilgi alanına giren güvenlik konularında bir arada istişarelerde buldukları ve ortak hareket ettikleri bir transatlantik forum işlevi görmekte olan NATO'nun enerji güvenliğine yaklaşımı birkaç temel alanı içermektedir (NATO, 2024):

- Kritik Enerji Altyapısı Koruması: NATO, boru hatları, rafineriler ve elektrik şebekeleri gibi kritik enerji altyapılarını fiziksel ve siber tehditlerden korumada aktif olarak yer almaktadır. Enerji ağlarının dayanıklılığını artırmak ve enerji nakil rotalarının güvenliğini sağlamak NATO stratejisinin temel bileşenleridir.

- Enerji Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi: NATO, tek tedarikçilere bağımlılığı azaltmak ve tedarik kesintileriyle ilişkili riskleri hafifletmek için enerji kaynaklarının ve rotalarının çeşitlendirilmesini teşvik eder. Bu, Rus enerji kaynaklarına olan bağımlılıklarını azaltmayı amaçlayan NATO'nun Avrupa üyeleri için özellikle önemlidir.

- Bölgesel İstikrar: NATO'nun Karadeniz ve Akdeniz gibi stratejik bölgelerdeki varlığı, küresel enerji tedarik zincirleri için kritik öneme sahip bölgelerin istikrarını sağlamaya yardımcı olur. Bu bölgelerdeki deniz operasyonları ve devriyeleri, enerji kaynaklarının taşınması için elzem olan deniz yollarının güvenliğine katkıda bulunur.

- Ortaklarla İş Birliği: NATO, enerji güvenliği zorluklarını ele almak için AB ve Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) dahil olmak üzere diğer uluslararası örgütlerle işbirliği yapmaktadır. Bu işbirliği, bilgi paylaşımı, ortak tatbikatlar ve enerji güvenliğini artırmak için ortak stratejilerin geliştirilmesini içerir.

NATO'nun belirtilen stratejik konsepti, yeni ve gelişen güvenlik zorluklarını ele almada kolektif güvenliğin önemini vurgulamaktadır. Ancak NATO, tüm çabalarına rağmen jeopolitik gerilimler, iklim değişikliği ve teknolojik gelişmeler gibi enerji güvenliğini sağlamada çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. İleriye bakıldığında, ittifak yeni zorluklara uyum sağlamaya devam ettikçe NATO'nun enerji güvenliğindeki rolü muhtemelen genişleyecektir. Gelecekteki yönleri şunları içerebilir:

- Gelişmiş İşbirliği: Kapsamlı enerji güvenliği stratejileri geliştirmek amacıyla uluslararası ortaklar ve kuruluşlarla işbirliğinin güçlendirilmesi (NATO, 2024).

- Yenilenebilir Enerjiye Yatırım: Üye devletleri, fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmak ve enerji güvenliğini artırmak amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına ve teknolojilerine yatırım yapmaya teşvik etmek (European Commission, 2015).

- Sürdürülebilirliğe Odaklanma: İklim değişikliğinin uzun vadeli etkilerini ele almak ve enerji altyapısının dayanıklılığını sağlamak için sürdürülebilirliği enerji güvenliği stratejilerine entegre etmek (International Energy Agency, 2024).

Sonuç olarak enerji güvenliği, küresel istikrar ve ekonomik refahın kritik bir bileşenidir. NATO, üye devletlerin güvenli ve istikrarlı enerji kaynaklarına güvenebilmesini sağlayarak enerji kaynaklarını ve altyapısını korumada hayati bir rol oynamaktadır. Kritik altyapıyı koruma, enerji kaynaklarını çeşitlendirme ve siber savunmayı geliştirme gibi girişimler aracılığıyla NATO, enerji güvenliğinin değişen manzarasına uyum sağlamaya devam etmektedir. Jeopolitik ve çevresel zorluklar devam ederken, NATO'nun enerji güvenliğine olan bağlılığı uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesinde önemli olmaya devam edecektir.

4. KOLEKTİF GÜVENLİK VE ENERJİ GÜVENLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN NATO ÖRNEĞİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Enerji güvenliği, enerji kaynaklarının uygun bir fiyata kesintisiz olarak temin edilmesi anlamına gelir (International Energy Agency, 2019). Enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, tedarik yollarının istikrarı ve kesintilere karşı dayanıklılık gibi çeşitli boyutları kapsar. Enerji güvenliği, ulusların ekonomik istikrarı ve gelişimi için olduğu kadar politik ve stratejik özerklikleri için de kritik önem taşır. Bu nedenle enerji altyapısına yönelik siber saldırılar da dahil olmak üzere güvenlik tehditlerinin gelişen doğası, kolektif bir yanıt gerektirir. Çünkü enerji güvenliğini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bu faktörler genel itibarıyla aşağıda sıralanmıştır:

- Jeopolitik dinamikler: Enerji açısından zengin bölgelerdeki politik istikrarsızlık tedarik zincirlerini bozabilir ve fiyat değişimlerine yol açabilir (European Commission, 2015).
- Fosil yakıtlara bağımlılık: Sınırlı fosil yakıtlara aşırı bağımlılık, ülkeleri arz kesintilerine ve fiyat dalgalanmalarına karşı savunmasız hale getirmektedir (International Energy Agency, 2020: 150-152).
- Tedarik zincirindeki güvenlik açıkları: Doğal afetler, siber saldırılar ve terörizm gibi faktörler ise enerji altyapısı için önemli tehditler oluşturmaktadır (International Energy Agency, 2020: 150-152).

Enerjinin ekonomik faaliyetin ve ulusal güvenliğin can damarı olduğu bir dünyada, güvenliği doğrudan etkileyen bu faktörler, devletler arasında işbirliğini zorunlu hale getirir. Enerji güvenliği hem ani talep artışlarını veya arz kesintilerini karşılama yeteneği gibi kısa vadeli endişeleri hem de tükenen kaynaklar ve gelecekteki enerji ihtiyaçlarını güvence altına alma gibi uzun vadeli sorunları kapsar (Yergin, 2006: 768-769). Bu nedenle enerji piyasalarının küresel doğası, enerji güvenliğinin genellikle tek bir devletin kontrolü dışında olduğu anlamına gelir ve bu da uluslararası işbirliğini hayati hale getirir. Örneğin, küresel petrol sevkiyatlarının yaklaşık %20'sinin geçtiği önemli bir geçit noktası olan Hürmüz Boğazı'ndaki kesintiler, küresel enerji fiyatları ve dolayısıyla küresel ekonomik istikrar üzerinde geniş kapsamlı etkilere yol açabilir. Bu tür rotaların stratejik önemi, güvenliklerini sağlamak için çok uluslu koalisyonların katılımını her zaman gerekli kılar. Uluslararası Enerji Ajansı, enerji krizlerine koordineli yanıtların önemini vurgulayarak, enerji tedariklerinde istikrarı sağlamak için kolektif eylemin bir opsiyondan ziyade bir koşul olduğunu belirtir (IEA, 2021: 35). Bu bakımdan kolektif güvenlik ile enerji güvenliği, birbirinden farklı olsa da karmaşık bir şekilde bağlantılıdır. Genellikle barışı, istikrarı ve ekonomik güvenliği sağlamaya odaklı olduklarından aralarında simbiyotik bir ilişki vardır.

Kolektif güvenlik, güvenli enerji tedarikleri için gerekli istikrarı ve öngörülebilirliği sağlarken, sağlam enerji güvenliği çatışmalara yol açabilecek zaafları azaltır. Bu kavramlar birlikte, daha istikrarlı ve güvenli bir uluslararası ortama katkıda bulunur. Her biri barışı korumak ve enerji kaynaklarına güvenli erişimi sağlamak için birbirini güçlendirir. Ülkelerin enerji konularında kolektif eylem mekanizmaları oluşturmaları için platformlar sağlar. Öyle ki uluslararası işbirliği, enerji güvensizliğiyle ilişkili riskleri azaltmak için önemli bir stratejidir. Çünkü enerji kaynakları, özellikle petrol ve doğalgaz gibi fosil yakıtlar, genellikle jeopolitik açıdan hassas bölgelerde bulunur. Bu bölgelerin istikrarı ve dolayısıyla küresel enerji kaynaklarının güvenliği, sıklıkla kolektif güvenlik mekanizmalarının etkinliğine bağlıdır. Yetiv (2004: 110)'e göre 1990-1991 Körfez Savaşı, kolektif güvenliğin enerji güvenliğini korumadaki rolüne dair örnek sunan olaylardan biridir. Irak'ın büyük bir petrol üreticisi olan Kuveyt'i işgali, küresel enerji kaynaklarına doğrudan bir tehdit oluşturmuştur. Kolektif güvenlik çerçevesinde ABD'nin egemen olduğu bir koalisyon tarafından yönetilen müteakip

askeri yanıt, bu konuda çeşitli eleştiriler olmakla birlikte, Yetiv'e göre yalnızca Kuveyt'i kurtarmayı değil aynı zamanda uluslararası toplumun enerji çıkarlarını korumayı da amaçlamıştır. Bu müdahale, enerji kaynaklarının kesintisiz akışı için gerekli istikrarı sağlamada kolektif güvenliğin kritik rolünü vurgulamıştır.

Körfez Savaşı örneğinde sunulan kolektif güvenliğin enerji güvenliğini korumadaki rolünün yanı sıra kolektif güvenlik düzenlemeleri enerjiyle ilgili çatışmaların risklerini de azaltmaktadır. Enerji kaynakları üzerindeki rekabet tarihsel olarak devletler arasında bir gerginlik ve çatışma kaynağı olmuştur. Birleşmiş Milletler veya bölgesel ittifaklar tarafından sağlananlar gibi kolektif güvenlik mekanizmaları, bu gerginlikleri yönetmede ve bunların çatışmalara dönüşmesini engellemede önemli bir rol oynamaktadır. Bu, enerji kaynaklarına ilişkin çakışan iddiaların uluslararası anlaşmazlıkları tetikleme potansiyeline sahip olduğu Hazar Denizi ve Güney Çin Denizi gibi bölgelerde özellikle önemlidir. Diplomatik angajman ve gerekirse kolektif askeri eylem yoluyla bu mekanizmalar, enerji kaynaklarının geliştirilebileceği ve eşit şekilde paylaşılabilirliği istikrarlı bir ortama katkıda bulunabilir (Klare, 2001: 93). Bu bakımdan 1900'lü yıllardan bu yana kolektif güvenlik enternasyonalist entelektüeller arasındaki bir fikirden, uluslararası örgütlerin temel argümanlarından biri haline gelmiştir.

Devletlerin bir kolektif yapılanma vasıtasıyla güçlerini birleştirme yolunu tercih ettikleri uluslararası örgütlerden biri olarak ise NATO kurulmuştur. NATO'nun kolektif savunma mekanizması kolektif güvenlik teorisiyle yakından uyumludur. İttifak, potansiyel saldırganlara karşı caydırıcılığı artırarak kolektif eylem için yapılandırılmış bir çerçeve sağlamaktadır. Başlangıçta askeri tehditlere karşı kolektif savunmayı sağlamak amacıyla kurulan NATO, enerji güvenliği de dahil olmak üzere ortaya çıkan güvenlik zorluklarını ele almak için odağını giderek genişletmiştir. Özellikle üyelerinin dış enerji kaynaklarına bağımlılığı karşısında enerji güvenliği, NATO için kritik bir konu haline gelmiştir.

İttifak, güvenli enerji kaynaklarının ulusal ve uluslararası güvenlik için kritik öneme sahip olduğunu ve enerji tedarikindeki kesintilerin ciddi ekonomik ve güvenlik etkileri yaratabileceğini kabul etmektedir. NATO'nun 2010 Stratejik Konsepti'nde bu durum açıkça ifade edilmiştir. Konseptte "hayati enerji tedariklerinin kesintiye uğramasının" "Müttefik güvenliğini etkileyebilecek" bir tehdit oluşturduğu ve bu nedenle altyapıyı korumak ve tedarik rotalarını sürdürmek için kolektif eylem gerektirdiği resmen kabul edilmiştir (NATO, 2010: 17). Enerji bağımlılıklarının, düşmanlar tarafından NATO'nun operasyonel hazırlığını zayıflatmak için istismar edilebilecek zayıflıklar sunduğu vurgulanmıştır. NATO'nun enerji güvenliğine odaklanması ise özellikle Avrupa siyasetini etkilemek için kilit bir enerji tedarikçisi olarak konumunu defalarca kullanan Rusya olmak üzere NATO üyesi olmayan devletlerin eylemleriyle yönlendirilmiştir.

Doğu Avrupa'daki birçok NATO üyesini kış aylarında gazsız bırakan Rusya ve Ukrayna arasındaki 2009 gaz krizi, örgüt üyelerini enerji güvenliği konusuna yönlendiren örneklerden biridir. NATO bu krize yanıt olarak 5. Maddeyi uygulamamış olsa da kriz, enerji zaafının ciddi güvenlik etkileri olabileceğini göstererek örgütü daha geniş savunma stratejisi içinde enerji güvenliği konusuna öncelik vermeye itmiştir (Proedrou, 2018: 89). Çünkü NATO ülkeleri, özellikle Rusya gibi üye olmayan ülkelere gelen enerji ithalatına büyük ölçüde bağımlıdır. Siyasi manipülasyon veya siber saldırılar nedeniyle enerji tedarikinde herhangi bir kesinti, üyelerinin ekonomilerini tehlikeye atabilecek, ittifakın siyasi bütünlüğünü zayıflatabilecek ve askeri yetenekleri de dahil olmak üzere NATO üye ülkelerinin işleyişini doğrudan bozabilmektedir (NATO, 2010: 17).

Tarihsel olarak enerji tedarik zincirlerine doğrudan dahil olmamış olan örgüt, küresel alanda yaşanan sorunlar ve bu sorunların oluşturabileceği tehditler nedeniyle enerji güvenliğine giderek daha fazla yoğunlaşmaktadır (Doe, 2022: 115). NATO'nun enerji güvenliği politikaları, öncelikle üye devletlerin güvenliğini ve ekonomik istikrarını önemli ölçüde etkileyebilecek potansiyel tehditlerden kritik enerji altyapısını korumaya odaklıdır. Üye ülkeler arasında iyileştirilmiş ulusal dayanıklılık önlemlerini savunmayı, enerji altyapısına yönelik potansiyel siber tehditler hakkında istihbarat paylaşmayı ve olası kesintilere hazırlık için ortak tatbikatlar yürütmeyi içerir (NATO, 2019: 1).

NATO'nun enerji güvenliğine katılımının açıklayıcı bir örneği, Baltık Boru Hattı Sistemi'ndeki danışmanlık rolüdür. Bu proje, Rus enerji kaynaklarına büyük ölçüde bağımlı olan Baltık bölgesindeki enerji kaynaklarını ve tedarik rotalarını çeşitlendirmek için tasarlanmıştır. Girişim yalnızca tek bir kaynağa olan enerji bağımlılığını azaltmayı değil, aynı zamanda olası jeopolitik kaldıraç veya kesinti taktiklerine karşı kolektif güvenliği de artırmayı amaçlamaktadır (Smith, 2021: 47). Bu bakımdan Boru Hattı Sistemi, NATO'nun enerji güvenliğindeki stratejik çıkarlarının daha geniş jeopolitik dinamiklerle nasıl kesiştiğine örnek teşkil etmektedir. NATO'nun kolektif savunma ve güvenlik konusundaki temel hedefleriyle uyumlu olup örgütün ortaya çıkan küresel zorluklara yanıt olarak uyarlanabilir stratejilerini göstermektedir (Johnson, 2020: 240). Ayrıca bu vaka, yalnızca NATO'nun çağdaş güvenlik zorluklarına yanıt olarak stratejik odağını uyarlama taahhüdünü yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda enerji güvenliğinin ulusal ve uluslararası güvenlik çerçevelerinin bir bileşeni olarak önemini de vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, kolektif güvenlik-kolektif savunma ve enerji güvenliği ilkeleri uluslararası sistemin karmaşıklıklarında yol almak için vazgeçilmezdir. Her kavram diğerini çeşitli şekillerde etkilediği ve güçlendirdiği için daha istikrarlı ve güvenli bir uluslararası ortama katkıda bulunur. Kolektif güvenlik, işbirlikçi mekanizmalar aracılığıyla çatışmaları önlemeyi amaçlar, kolektif savunma saldırganlığa karşı karşılıklı koruma sağlar ve enerji güvenliği istikrarlı ve uygun fiyatlı enerji tedariklerini garanti eder. Dolayısıyla her kavram güvenliğin farklı yönlerini ele alır, ancak bunların etkileşimi küresel istikrarı korumak için hayati önem taşır. Bu kavramlar arasındaki etkileşim, çağdaş güvenlik zorluklarının karmaşıklığını ve bunları ele almak için kapsamlı, çok taraflı yaklaşımlara olan ihtiyacı vurgular. Bu bağlamda enerji güvenliği ve kolektif güvenlik kavramları doğası gereği aslında simbiyotik olup bu ilişki genel itibarıyla aşağıda belirtildiği şekildedir:

- İstikrar ve Öngörülebilirlik: Toplu güvenlik çerçeveleri, enerji tedariklerini aksatabilecek çatışma riskini azaltarak enerji güvenliğini destekleyen bölgesel ve küresel istikrara katkıda bulunur. İstikrarlı bir uluslararası ortam, öngörülebilir ve güvenli enerji ticareti sağlamaktadır.

- Güvenlik Açıklarını Azaltma: Enerji kaynaklarını ve tedarik rotalarını çeşitlendirmek gibi enerji güvenliği önlemleri, çatışmalara yol açabilecek bağımlılıkları azaltmaktadır. Devletler bu güvenlik açıklarını azaltarak hem enerji güvenliklerini hem de genel istikrarlarını artırabilir ve kolektif güvenlik ilkeleriyle uyum sağlayabilir.

- Stratejik İttifaklar ve İşbirliği: Enerji güvenliği endişeleri, kolektif güvenlik ilkeleriyle uyumlu stratejik ittifakların ve işbirliği çerçevelerinin oluşumunu yönlendirebilir. Örneğin, NATO'nun kritik enerji altyapısını koruma konusundaki ilgisi, askeri güvenlik ve enerji güvenliğinin entegrasyonunu yansıtmaktadır.

- Geleneksel Olmayan Tehditlerin Ele Alınması: Enerji altyapısına yönelik siber saldırılar da dahil olmak üzere güvenlik tehditlerinin gelişen doğası, kolektif bir yanıt gerektirir. Siber güvenliği artırmak ve enerji tesislerini terörist saldırılardan veya doğal afetlerden korumak için koordineli çabalar, kolektif güvenlik ve enerji güvenliği stratejilerinin entegrasyonuna örnektir.

Nitekim kolektif güvenlik-kolektif savunma ve enerji güvenliğinin birlikte analizi, bu kavramlar arasındaki simbiyotik ilişkinin anlaşılmasını sağlayarak çağdaş güvenlik zorluklarını ele almak için entegre yaklaşımların önemini vurgulamıştır. Bu analizin NATO bağlamında yapılması ise çağdaş güvenlik zorluklarının karmaşıklığını ve birbirine bağlılığını göstermiştir.

5. SONUÇ

Dış politikada ortak amaçları olan devletler, uluslararası sistemde daha fazla etkili olabilmek için birçok alanda güvenlik ittifakları kurmaktadır. Bu amaçlardan birini oluşturan birey güvenliği, tüm devletler için öncelikli alanlardan biri olarak görülmektedir. Birey güvenliğini etkileyen en önemli unsurun savaş ve çatışma hali olduğu ileri sürülmekte, toplumsal barışın sağlanmasıyla savaşların ve çatışmaların ortadan kaldırılacağına inanılmaktadır.

Bir kolektif yapılanma vasıtasıyla güçlerini birleştirme yolunu tercih eden devletlerin, toplumsal barışın sağlanması amacıyla ortak güvenlik sistemleri oluşturdukları bilinmektedir. Tarihsel bir döngü çerçevesinde kuram halini alan bu düşünce kolektif güvenlik teorisi şeklinde

tezahür edilmektedir. Özünde barışı sağlamayı ve çatışmaları önlemeyi amaçlayan kolektif güvenliğin başarılı sonuçlanabilmesi ise üç temel şarta bağlıdır. Bunlar; uluslararası bir örgüt, örgüt içinde eşitlik ve ortak müdahaleye rıza ilkeleridir. Belirtilen koşulların sağlanması halinde saldırgan devlette caydırıcılık oluşturularak enerji krizi gibi uluslararası bir sorunun çözümünün kolaylaşacağına, uyuşmazlıkların ortadan kaldırılabileceğine inanılmaktadır. Fakat bu noktada bir karmaşa yaşanmaktadır ki bu husus, aynı ilkeleri taşıyan bir yaklaşımın daha ortaya çıkmasıdır. Bu yaklaşım kolektif savunma olup bu ideanın kolektif güvenliğin hemen ardından ortaya çıktığı bilinmektedir. Güvenliğin daha çok savunma boyutuyla alakalı olan yaklaşımla, üyelerinin birbirini korumayı taahhüt ettikleri bir örgütün varlığına dikkat çekilmektedir.

NATO, üye devletlerine, kolektif savunma ve kolektif güvenliği destekleyen askeri ittifaklardan biridir. Geleneksel olarak askeri tehditlere odaklanmış olsa da NATO, istikrar ve güvenliğin sürdürülmesi için güvenlik alanını genişletmiştir. Günümüzde NATO, üyeleri arasında enerji kaynaklarını çeşitlendirmeyi, altyapıyı destekleyerek bölgesel istikrarı artırmayı, enerji zaafalarını azaltmayı hedeflemektedir. İttifak, güvenli enerji kaynaklarının ulusal ve uluslararası güvenlik için kritik öneme sahip olduğunu ve enerji tedarikindeki kesintilerin ciddi ekonomik ve güvenlik etkileri olabileceğini kabul etmektedir. Bu bağlamda kolektif güvenlik, enerji güvenliği ve NATO arasındaki karşılıklı ilişki birkaç şekilde ortaya çıkmaktadır:

- Karşılıklı Güçlendirme: Kolektif güvenlik ve enerji güvenliği birbirini karşılıklı olarak güçlendirmektedir. Kolektif güvenlik mekanizmalarıyla desteklenen istikrarlı bir uluslararası ortam, enerji kaynaklarının öngörülebilir ve güvenli akışını sağlamaktadır. Buna karşılık, sağlam enerji güvenliği, çatışmalara yol açabilecek zayıflıkları azaltmakta ve böylece toplu güvenlik hedeflerini desteklemektedir.

- Stratejik İttifaklar: NATO'nun stratejik ittifakları hem kolektif güvenliği hem de enerji güvenliğini artırmaktadır. NATO, koordineli savunma ve güvenlik çabaları için bir çerçeve sağlayarak kritik enerji altyapısını ve tedarik rotalarını korumaya yardımcı olmaktadır. Bu, enerjiyle ilgili çatışma riskini azaltmakta ve ekonomik istikrar için gerekli olan enerji kaynaklarının istikrarlı bir şekilde tedarik edilmesini sağlamaktadır.

- Yeni Tehditlere Uyum Sağlayabilme: NATO'nun siber saldırılar ve terörizm de dahil olmak üzere ortaya çıkan güvenlik tehditlerine uyum sağlama yeteneği, hem kolektif güvenlik hem de enerji güvenliği için hayati öneme sahiptir. İttifakın enerji altyapısını siber tehditlerden korumaya odaklanması bu uyum sağlama yeteneğini örneklendirmekte ve kolektif güvenlik ve enerji güvenliği stratejilerinin entegrasyonunu vurgulamaktadır.

Nitekim kolektif güvenlik, enerji güvenliği ve NATO arasındaki simbiyotik ilişki, çağdaş güvenlik zorluklarının karmaşıklığını ve birbirine bağlılığını vurgulamaktadır. Kolektif güvenlik yapıları enerji güvenliğini desteklerken enerji güvenliği kolektif güvenlik için gereken kaynak desteğini sağlamaktadır. NATO ise bu durumda bir uluslararası güvenlik örgütü olarak kolektif güvenlik mekanizmalarının güçlü yanlarından yararlanan ve enerji güvenliği konusunda çalışmalar yürüten bir örgüt olarak dikkat çekmektedir. Kolektif güvenlik ve enerji güvenliği önlemlerinin resmi bir örgüt düzeyinde geliştirilmesi küresel istikrarı korumada kritik bir rol oynamaktadır. Uluslararası toplum gelişen güvenlik manzarasında yol alırken, kolektif güvenlik ve enerji güvenliği stratejilerinin entegrasyonu barış, istikrar ve ekonomik refahı sağlamak için elzem kabul edilmektedir. Bu nedenle NATO gibi birer işbirliği mekanizmaları olan uluslararası örgütlerin giderek enerji güvenliğine daha fazla odaklanacakları öngörülmektedir. Kritik enerji altyapısına yönelik siber saldırılar ve enerji geçişinin jeopolitik etkileri gibi ortaya çıkan tehditleri ele almak, yenilikçi ve işbirlikçi çözümler gerektirdiğinden devletler, çeşitli ittifaklar kurarak işbirliği alanlarını geliştireceklerdir. Devletlerin tercih ettiği yollardan biri ise yeni bir ittifak kurmak yerine var olan ittifakların amaçlarını enerji güvenliği alanını kapsayacak şekilde genişletmeye devam etmek olacaktır. Uluslararası örgütler devletlere ortak; veri, analiz ve politika önerileri sağlama çalışmaları itibarıyla üye ülkelerin enerji güvenliği zorluklarını aşmalarına ve daha temiz enerji kaynaklarına geçiş yapmalarına yardımcı olduğundan tercih edileceklerdir.

Etik Kurul Onayı Hakkında Bilgi: Etik kurulu onayına ihtiyaç duyulmamıştır.

Information About Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was not required.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde ASSAM UHAD'ın hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Research And Publication Ethics Statement: The authors declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the ASSAM International Refereed Journal has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar ya da herhangi bir kurum/ kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Conflict Of Interest Statement: There is no conflict of interest among the authors and/or any institution.

Katkı Oranı Beyanı: Zehra AKSU çalışmanın tüm bölümlerinde ve aşamalarında katkı sağlamışlardır. Yazarlar esere eşit oranda katkı sunmuştur.

Contribution Rate Statement: Zehra AKSU, have contributed to all parts and stages of the study. The authors contributed equally to the study.

KAYNAKLAR

- Aleksovski, S., Bakreski, O., ve Avramovska, B. (2014). Collective Security – The Role of International Organizations – Implications in International Security Order. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(27), 274-282.
- Claude, I. L. (1971). *Swords into Plowshares: The Problems and Progress of International Organization*.
- Danchin, P. G. (2009). Things Fall Apart: The Concept of Collective Security in International Law. In P. G. Danchin & H. Fisher (Eds.), *United Nations Reform and the New Collective Security* (pp. 35-75). Cambridge: Cambridge University Press.
- Doe, J. (2022). Renewable Energy and Security: NATO's New Frontier. *Energy Policy Journal*, 48(3), 112-120.
- Durra, Z. J. (2015). ISIS Phenomena and Collective Security. (pp. 1-13). <https://www.academia.edu/12714319>.
- European Commission. (2015). *A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy*.
- Gordenker, L., ve Weiss, T. G. (1970). The Collective Security Idea and Changing World Politics. In T. G. Weiss (Ed.), *Collective Security in a Changing World* (pp. 7-21). Rhode Island: Institute for International Studies.
- Heywood, A. (2014). *Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları* (F. Bakırcı, Trans.). Ankara: BB101 Yayınları.
- Johnson, H. (2020). Geopolitical Implications of Energy Strategies in NATO Countries. *Global Affairs*, 34(2), 234-249.
- Keynes, J. M. (2019). Küresel Siyaset Teorileri. In A. Heywood (Ed.), *Küresel Siyaset* (N. Uslu & H. Özdemir, Trans., 6th ed.). Ankara: Felix Kitap.
- Klare, M. T. (2001). *Kaynak Savaşları: Küresel Çatışmanın Yeni Manzarası*. Owl Books.
- Kupchan, C. A., ve Kupchan, C. A. (1995). The Promise of Collective Security. *International Security*, 20(1), 52-61.
- Mhango, B. (2020). *Collective Security in a Realist World – The Case for Cooperative Security*. Shandong University (pp. 1-11).
- Mwagwabi, L. (2017). *Theory of Collective Security and Its Limitations in Explaining International Organization: A Critical Analysis*. SSRN (pp.1-21). <https://www.researchgate.net/publication/332908689>
- NATO. (2010). *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization*, p. 17. NATO Public Diplomacy Division.
- NATO Energy Security Centre of Excellence. (2012). *NATO Energy Security Centre of Excellence: Overview*. <https://www.enseccoe.org>.

- NATO. (2019). NATO's Role in Energy Security. Retrieved from <https://www.nato.int/nato-role-energy-security>
- NATO. (2021). Collective Defence – Article 5. Retrieved from https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm
- NATO. (2024). NATO Energy Security Centre of Excellence: Overview. <https://www.enseccoe.org>.
- Proedrou, F. (2018). Energy Security and Policy-Making in the EU and NATO: Broadening the Agenda.
- Özerdem, A. (2013). Barış İnşası: Kuram ve Uygulaması (1st ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ravenal, E. C. (1975). An Autopsy of Collective Security. *Political Science Quarterly*, 90(4), 697-714.
- Schwarzenberger, G. (1964). *Power Politics: A Study of International Society*. London: Wiley.
- Smith, A. (2021). Diversification of Energy Resources in the Baltic Region: A Security Imperative. *European Security Review*, 29(1), 45-59.
- Tuğtan, M. A. (2020). Kolektif Savunma. *Secopedia*. Retrieved from <http://www.secopedia.org/kollektif-savunma>.
- International Energy Agency. (2020). *World Energy Outlook IEA*.
- International Energy Agency. (2021). *Energy Security, IEA*.
- International Energy Agency. (2024.). *Energy Security, IEA*.
- International Energy Agency. (2019). *Energy Security – Ensuring Resilient and Secure Energy Systems, IEA*.
- Yergin, D. (2006). Enerji güvenliğinin sağlanması. *Dışişleri*, 85(2), 69-82. <https://doi.org/10.2307/20031912>
- Yetiv, S. A. (1997). *Basra Körfezi Krizi*. Greenwood Press.